

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет української філології, культури і мистецтва
Кафедра української мови

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
(З ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ / БЕЗВІДРИВНОЇ)

для студентів спеціальності: В11 Філологія
освітнього рівня: першого (бакалаврського)
спеціалізації: В11.01 Українська мова та література
освітньої програми: 1.В11.01.01 Українська мова та література

Методичні рекомендації до проходження навчальної практики для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності В11 Філологія освітньої програми: 1.В11.01.01 «Українська мова і література». Київ: КУСБГ, 2025. 24 с.

Розробники:

Бойко Марія Іванівна, доктор філософії зі спеціальності 035 Філологія, доцент кафедри української мови; **Сасевич Ірина Георгіївна**, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови.

Рецензенти:

Терещенко Наталія Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних комунікацій Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;

Білушак Тетяна Миколаївна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності, Інституту гуманітарних та соціальних наук Національного університету «Львівська політехніка».

Розглянуто і затверджено:

на засіданні кафедри української мови
(протокол № 14 від 24 серпня 2026 р.)

Завідувач кафедри

Людмила ОВСІЄНКО

Погоджено з гарантом освітньої програми 1.В11.01.01 «Українська мова і література»

Гарант освітньої програми

Тетяна ВИДАЙЧУК

Методичні рекомендації до проходження навчальної практики для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності В11 Філологія освітньої програми: 1.В11.01.01 «Українська мова і література» розглянуто і затверджено на Вченій раді Факультету української філології, культури і мистецтва (протокол № 10 від 15 вересня 2026 року).

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	3
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ	8
ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ	9
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИКИ	12
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТУ ЗВІТУ	14
МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ПУБЛІЧНОГО ЗАХИСТУ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ	15
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	20

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
(З ПРИКЛАДНОЇ ЛІНГВІСТИКИ / БЕЗВІДРИВНОЇ)
для студентів 1 курсу денної та заочної форми навчання

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні положення

Протягом другого семестру студенти першого курсу освітньої програми 1.B11.01.01 «Українська мова і література» денної та заочної форм навчання проходять обов'язкову навчальну практику з прикладної лінгвістики обсягом 2 кредити (60 годин). Мета практики полягає в поглибленні знань з корпусної лінгвістики та практичній реалізації основних процедур з опрацювання інформації для корпусів текстів.

Завдання практики:

1. Опанування технологій створення, розмітки та конвертування корпусів текстів.
2. Формування навичок роботи з програмним забезпеченням та електронними базами даних для обробки лінгвального матеріалу.
3. Розвиток здатності здійснювати пошук, критичний аналіз і систематизацію інформації з різних джерел.
4. Набуття практичного досвіду з оцифрування, графематичного аналізу та редагування результатів автоматичної розмітки текстових масивів.
5. Удосконалення навичок самостійної та командної проєктної діяльності в галузі прикладної лінгвістики.

Мета методичних рекомендацій – надати студентам цілісну інформаційно-методичну допомогу щодо організації, поетапного проходження та успішного захисту навчальної практики з прикладної лінгвістики, забезпечивши поглиблення фахових компетентностей у сфері корпусної лінгвістики та опрацювання текстів.

Під час проходження практики здобувачі вищої освіти ступеня бакалавра зі спеціальності В11 Філологія (освітня програма «Українська мова і література») набувають таких загальних, фахових, комунікативних та прикладних компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК-3: Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-4: Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-5: Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-6: Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7: Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-8: Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК-10: Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-11: Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-12: Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності:

ФК-1: Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК-2: Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК-3: Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови.

ФК-4: Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК-6: Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК-12: Здатність до організації ділової комунікації.

Комунікативні компетентності:

ФК-13: Лексико-граматична компетентність передбачає: володіння лексичними, граматичними, орфографічними мовними знаннями і навичками; знання семантики, словотворчої й синтаксичної структури, функції в реченні й тексті, лексичної полісемії, антонімії, особливостей фразеології для структурної організації тексту та вираження комунікативної інтенції.

ФК-14: Мовленнєво-фонетична компетентність передбачає: знання про звуки мови і закономірності їх поєднання; про фонетичні процеси (голос, інтонацію, чергування звуків) знання фонетичної транскрипції та фонематичні навички мовлення (рецептивні і репродуктивні); уміння сприймати на слух різножанрові та різнопредметні автентичні тексти.

ФК-15: Інтеракційна компетентність передбачає: уміння вести діалог, побудований на реальній або симульованій ситуації та вільно вести розмову з носіями мови; здатність викладати свою думку відповідно до певних типів тексту з дотриманням параметрів комунікативно-стилістичної доцільності та мовної правильності.

Прикладні компетентності:

ФК-17: Інформаційна комунікативно-технічна компетенція: обізнаність щодо сучасних технологій та програмного забезпечення для роботи в мережі Інтернет, з банками перекладацької пам'яті, корпусами, електронними словниками і базами даних.

ФК-18: Методична і психолого-педагогічна компетенція: знання закономірностей розвитку особистості, формування психічних процесів пам'яті, мислення, уяви, почуттів і психічних основ вивчення мови; комунікативно-педагогічна взаємодія для різних вікових груп, використання й передача знань для навчання української мови, української і зарубіжної літератури.

ФК-19: Лінгво-прикладна компетенція передбачає: володіння лінгводидактичними уміннями, методичними прийомами та організаційними технологіями, необхідними для ефективної роботи в освітніх закладах.

Після проходження та захисту навчальної практики студенти повинні мати такі програмні результати навчання:

ПРН-1: Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН-2: Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН-3: Організовувати процес свого навчання і самоосвіти.

ПРН-5: Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН-6: Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності.

ПРН-7: Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН-8: Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови та літератури, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН-9: Характеризувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН-10: Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН-11: Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною мовами.

ПРН-12: Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН-14: Використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН-15: Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів та жанрів.

ПРН-16: Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх на практиці.

ПРН-17: Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення та використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ПРН-18: Мати навички управління комплексними діями або проєктами під час розв'язання складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

ПРН-19: Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.

Проходження навчальної практики є інтенсивним практично-орієнтованим процесом, що вимагає застосування комплексних знань з корпусної та прикладної лінгвістики, володіння сучасними інструментами оцифрування, графематичного аналізу та формалізованої розмітки текстів. Така діяльність передбачає глибоке опрацювання як теоретичних засад комп'ютерної лінгвістики, так і практичної роботи з відкритими електронними архівами, періодичними виданнями та спеціалізованими базами даних. Організаційно-методичний супровід та керівництво практикою здійснюється спільно викладачами кафедри та фахівцями бази практики (Інституту української мови НАН України (відділ лексикології, лексикографії та структурно-математичної лінгвістики) та Центру культури української мови).

Керівники практики від кафедри української мови та бази практики надають студентам консультативну допомогу у складанні індивідуального плану роботи, визначенні джерел лінгвального матеріалу та принципів його добору; координують етапи опрацювання та введення даних, їх конвертування й розмітки; здійснюють систематичний контроль за виконанням завдань, перевіряють якість підготовлених текстових масивів й оформлення звітної документації; проводять поточні консультації, вирішують питання щодо допуску

студентів до захисту практики та готують об'єктивні характеристики-відгуки за визначеними критеріями оцінювання.

Змістове наповнення практики та види завдань формуються відповідно до науково-дослідних і прикладних напрямів роботи кафедри української мови та профільних установ-баз практики, затверджуються на засіданні кафедри і регламентуються робочою програмою навчальної дисципліни.

Перелік завдань та інструктивні матеріали для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності В11 Філологія (освітня програма 1.В11.01.01 «Українська мова і література») оприлюднюються на початку семестру. Розподіл індивідуальних завдань і закріплення керівників затверджуються рішенням кафедри української мови Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Організаційно процес проходження практики поділяється на три ключові етапи:

Підготовчий етап передбачає участь здобувачів освіти у настановній конференції, засвоєння базових понять корпусної лінгвістики та класифікації текстів, складання індивідуального плану роботи й узгодження джерел лінгвального матеріалу (публічно доступних видань, інтернет-ресурсів чи відкритих цифрових архівів) із керівниками практики.

Основний етап охоплює безпосередню роботу з текстовими масивами: опрацювання та введення даних (звірка з оригіналом і виправлення помилок), виконання графематичного аналізу, конвертування й сегментація тексту. Здійснюється опрацювання реєстрових одиниць «Активного словника української мови» (50 лексем) із наповненням електронної картотеки цитатами відповідно до встановлених критеріїв (мінімальний поріг – 120 одиниць; для оцінки «відмінно» – від 200 якісно оформлених цитат), а також проведення метаопису та редагування результатів автоматичної розмітки.

Підсумковий етап полягає у перевірці та затвердженні результатів роботи керівниками, оформленні звітної документації (щоденника, індивідуального звіту та мультимедійної презентації), завантаженні матеріалів до профільних електронних сховищ у визначені терміни, а також у публічному захисті результатів практики під час заключної онлайн-конференції у форматі Google Meet.

ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Дотримання принципів академічної доброчесності є фундаментальною вимогою до організації та виконання всіх етапів навчальної (з прикладної лінгвістики / безвідривної) практики. Здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності В11 Філологія під час роботи з текстовими масивами, формування електронної картотеки та підготовки звітної документації зобов'язані керуватися чинними стандартами етики наукових досліджень, університетським Положенням про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників та здобувачів освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (https://fufkm.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/fufkm/2023-2024/documents/Polozhennia_akademichna_dobrochesnist.pdf).

У межах проходження навчальної практики академічна доброчесність реалізується через такі обов'язкові принципи та правила:

Самостійність виконання завдань	Усі етапи практики – від добору джерел лінгвального матеріалу, оцифрування, графематичного аналізу й конвертування текстів до безпосереднього пошуку цитат і заповнення електронної картотеки – здобувач виконує особисто. Категорично заборонено передавати
---------------------------------	--

	індивідуальні завдання іншим особам, запозичувати результати чужої роботи або виконувати колективну підготовку матеріалів у вигляді банального копіювання.
Достовірність та верифікація даних	Під час наповнення електронної картотеки «Активного словника української мови» ілюстративними контекстами здобувач несе персональну відповідальність за правдивість і точність поданої інформації. Заборонено фабрикування (штучне вигадування) цитат, фальсифікація джерел, внесення неперевірених або викривлених даних. Якщо до певної реєстрової одиниці об'єктивно не вдалося віднайти релевантний контекст у відкритих архівах, неприпустимо вносити до електронної бази «вигадані» речення – натомість слід зафіксувати відсутність цитатного матеріалу відповідно до інструктивних вимог керівника.
Коректне цитування та посилання на джерела	Уся джерельна база (цифрові архіви, періодичні видання, інтернет-ресурси, електронні бібліотеки), що використовується для добору ілюстративного матеріалу, має бути належним чином зафіксована та підтверджена гіперпосиланнями.

	Будь-яке запозичення теоретичних положень для звітної документації здійснюється виключно з дотриманням правил бібліографічного опису та норм чинного законодавства про авторське право.
Неприпустимість плагіату	Текст індивідуального звіту про проходження практики має бути самостійно написаним аналітичним документом. Використання фрагментів чужих звітів, запозичення текстів з інтернету без належного переосмислення та оформлення розцінюється як академічний плагіат. Усі звітні матеріали підлягають обов'язковій перевірці на наявність неправомірних запозичень за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення.
Академічна відповідальність	Порушення норм академічної доброчесності, виявлення фактів фальсифікації даних, підробки щоденника практики або плагіату у звіті є підставою для незарахування навчальної практики керівником від кафедри без можливості повторного перескладання (з огляду на те, що ліквідація академічної заборгованості з практики чинними нормативними документами не передбачена).

Свідоме дотримання принципів академічної доброчесності забезпечує об'єктивність науково-практичних результатів, сприяє формуванню високої професійної культури майбутнього філолога та гарантує високу якість фахової підготовки.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИКИ

Якість виконання завдань, практичний рівень сформованого корпусу текстів і повнота наповнення електронної картотеки, дотримання регламенту цифрового опрацювання, а також здатність здобувача освіти під час публічного захисту аргументовано обґрунтувати й доводити правомірність прийнятих технічних і лінгвістичних рішень визначають рівень його загальної професійної підготовленості.

Підсумки навчальної практики підбиваються під час онлайнової заключної конференції (із використанням сервісу Google Meet) за умови попереднього подання повної звітної документації та її публічного захисту перед представниками кафедри та керівниками від бази проходження практики.

Оцінювання результатів проходження практики здійснюється керівником від кафедри на підставі:

- експертної перевірки якості оформлення та повноти звітної документації;
- результатів публічного захисту та змістовності доповіді на звітній конференції.

Основними критеріями оцінювання є:

- повнота та системність виконання здобувачем індивідуального плану практики; дотримання регламенту й інструктивних вимог керівників практики від університету та баз практики;
- рівень особистої активності, ініціативності й самостійності у процесі цифрового опрацювання текстових масивів;

- систематичність ведення щоденника практики, повнота й достовірність записів;
- структура, логічність, академічний стиль і повнота оформлення звіту про проходження практики;
- теоретична грамотність і практична цінність підготовлених матеріалів, зокрема неухильне дотримання кількісних і якісних стандартів наповнення електронної картотеки цитатами (дотримання порогових показників: від 120 одиниць для мінімального позитивного рівня та від 200 і більше якісно оформлених цитат для оцінки «відмінно»;
- лаконічність, змістовна цілісність доповіді та аргументованість, фахова зрілість відповідей на запитання під час дискусії на заключній конференції.

Результати опанування навчальної практики оцінюються за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням їх у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу ECTS.

З огляду на те, що перескладання академічної заборгованості з навчальної практики чинними вимогами не передбачено, своєчасне виконання всіх етапів робіт та повне виконання кількісних і якісних нормативів є обов'язковою умовою для отримання позитивної оцінки.

*Таблиця відповідності шкали оцінювання ECTS
з національною системою оцінювання в Україні*

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТУ ЗВІТУ

Звіт про проходження навчальної практики є обов’язковим звітним документом, який відображає результати практичної роботи здобувача освіти з опрацювання текстових масивів і наповнення електронної картотеки. Текст звіту має бути оформлений відповідно до загальних вимог академічного стилю та чинних стандартів.

Загальні технічні параметри

- Текстовий редактор: Microsoft Word або сумісні редактори (формат документу – .docx або .doc).
- Шрифт: Times New Roman, кегль – 14 пт
- Міжрядковий інтервал: 1,5. Вирівнювання тексту: за шириною сторінки.
- Абзацний відступ: 1,25 см (стандартний червоний рядок).
- Поля сторінки: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє та нижнє – 20 мм.

Структура та титульна сторінка

Звіт обов'язково починається з титульного аркуша, оформленого за встановленим університетським зразком (із зазначенням повної назви закладу вищої освіти, факультету, кафедри, виду практики, бази практики, даних про студента – ПІБ, курсу, групи, шифру та назви спеціальності й освітньої програми, а також відомостей про керівника від кафедри).

Після титульної сторінки подається основний текст звіту, який має бути логічно розділеним на пункти або абзаци відповідно до індивідуального завдання практики (опрацьований діапазон реєстрових одиниць, використані джерела, кількісні та якісні показники дібраних цитат, аналіз мовного матеріалу, висновки й особисті рефлексії щодо проходження практики).

Вимоги до змістового наповнення та стилю

Зміст звіту викладається винятково в академічному та офіційно-діловому стилях: лаконічно, логічно, без суб'єктивно-емоційних оцінок, із дотриманням суворої фахової термінології в галузі корпусної, прикладної лінгвістики та комп'ютерної лексикографії. Документ має містити вичерпні й достовірні дані: точний діапазон опрацьованих реєстрових лексичних одиниць, чіткі кількісні показники дібраного ілюстративного матеріалу, верифікований перелік використаних інтернет-джерел і цифрових архівів (із обов'язковим зазначенням гіперпосилань), а також деталізований перелік лексем, до яких не було виявлено релевантних контекстів. Текст звіту

підлягає обов'язковому попередньому редагуванню з метою дотримання норм сучасної української літературної мови, а також орфографічних, пунктуаційних і стилістичних стандартів. Заповнений індивідуальний звіт та супровідна мультимедійна презентація завантажуються здобувачем до профільних електронних сховищ (Google Диск) у чітко визначені розпорядженням терміни.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ПУБЛІЧНОГО ЗАХИСТУ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ

Публічний захист результатів навчальної (з прикладної лінгвістики / безвідривної) практики є фінальним, надзвичайно відповідальним етапом контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня. Успіх захисту залежить не лише від обсягу виконаної технічної та лінгвістичної роботи (опрацьованих реєстрових одиниць, кількості дібраних цитат тощо), а й від уміння здобувача чітко, структурно та переконливо презентувати свої здобутки перед аудиторією (комісією та викладачами кафедри української мови).

1. Структура та оформлення звітної мультимедійної презентації

Мультимедійна презентація є візуальним супроводом захисту, тому вона має бути оформлена відповідно до суворих стандартизованих вимог офіційно-ділового та академічного стилю. Неприпустимим є використання анімаційних ефектів, надто насичених кольорів або дрібного шрифту. Рекомендований обсяг презентації – 7–10 слайдів, кожен з яких виконує чітку інформаційну функцію.

Слайд 1 (Титульний)	повна назва закладу вищої освіти, факультету, кафедри; тема практики; відомості про здобувача (прізвище, ініціали, курс, академічна група, спеціальність, освітня
---------------------	---

	програма) та відомості про керівника практики (посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали).
Слайд 2 (Мета і завдання практики)	Чітко сформульовані мета та ключові завдання (опанування технологій корпусної лінгвістики, опрацювання текстових масивів, наповнення електронної картотеки).
Слайд 3 (Джерельна база дослідження)	Перелік цифрових архівів, інтернет-ресурсів та періодичних видань, із якими працював здобувач під час добору ілюстративного матеріалу.
Слайд 4 (Кількісні та якісні показники роботи)	Статистичні дані виконаного завдання: окреслений діапазон опрацьованих реєстрових слів (наприклад, від «...» до «...»), загальна кількість завантажених до електронної картотеки цитат, кількість слів, до яких не вдалося знайти ілюстрації (з обґрунтуванням причин).
Слайд 5 (Лінгвістичні спостереження та аналіз матеріалу)	Приклади найактивніших лексем (слова, для яких дібрано найбільшу кількість контекстів, наприклад, 50+ цитат) із поясненням їхньої семантичної та синтаксичної специфіки в сучасній українській мові.
Слайд 6 (Проблемні аспекти та специфічні знахідки):	Демонстрація архаїзмів, термінологічних або маловживаних

	лексем, до яких пошук контекстів виявився найскладнішим.
Слайд 7 (Висновки та рефлексія)	Коротке узагальнення набутого досвіду: чого саме навчила практика, які цифрові інструменти та навички опрацювання текстів було опановано, як це може знадобитися у подальшому навчанні та науковій роботі.
Слайди 8–10 (Додаткові ілюстративні матеріали / Дякую за увагу)	Скріншоти інтерфейсу електронної картотеки, приклади оформлених карток із цитатами (за необхідності) та фінальний слайд із подякою за увагу.

2. Особливості підготовки та виголошення усної доповіді

Усна доповідь під час захисту має тривати 3–5 хвилин. Цього часу цілком достатньо, щоб розкрити сутність виконаної роботи, якщо висловлюватися лаконічно, чітко, аргументовано, без зайвих відступів та повторів.

Вступна частина (до 1 хв.)	Окресліть виконаний обсяг роботи. Наприклад: «Вашій увазі пропонується звіт про проходження навчальної практики з прикладної лінгвістики. Під час виконання індивідуального завдання мною опрацьовано діапазон реєстрових лексичних одиниць від “...” до “...” (усього 50 слів) із використанням
----------------------------	--

	відкритих цифрових архівів та інтернет-джерел...».
Основна частина (до 2,5 хв.)	Наведіть конкретні кількісні показники та факти. Розкажіть про загальну кількість дібраних цитат (наприклад, 325 якісно оформлених контекстів), назвіть слова-лідери за частотністю вживання, а також окресліть лексеми, до яких знайти ілюстрації було складно через їхню архаїзацію чи вузькоспеціалізований характер. Обов'язково згадайте про дотримання академічних вимог та стандартів оформлення цитат.
Завершальна частина (до 1 хв.)	Зробіть концептуальний висновок. Підсумуйте, який практичний внесок зроблено у створення «Активного словника української мови», і підкресліть значення набутих навичок для вашого професійного становлення як майбутнього філолога та фахівця з прикладної лінгвістики.

Під час виступу заборонено монотонно зачитувати текст з екрана презентації. Доповідь має звучати впевнено, професійно, із чітким використанням фахової термінології (реєстрова одиниця, ілюстративний контекст, лексична семантика, електронна картотека, графематичний аналіз).

3. Типові запитання комісії та стратегія фахової відповіді

Під час захисту члени кафедральної комісії та керівники практики можуть поставити запитання, спрямовані на перевірку самостійності виконання роботи, розуміння теоретичних засад та уважності до деталей. Найпоширенішими є такі запитання:

«З якими найбільшими труднощами ви зіткнулися під час пошуку ілюстративного матеріалу для окремих лексем?»

Стратегія відповіді: Чесно поясніть, що для високочастотних слів контекстів було надзвичайно багато (тут довелося вибрати найрелевантніші та найвиразніші), натомість для архаїчних та okazіональних контексти у відкритих архівах практично не траплялися, що вимагало ретельнішого пошуку в спеціалізованій або історичній періодиці.

«Чому для певних одиниць реєстру цитат не виявлено і як це вплинуло на виконання завдання?»

Стратегія відповіді: Підкресліть, що ви керувалися настановами керівників: в електронній картотеці залишалися лише верифіковані дані, оскільки залишати штучно вигадані цитати суперечить принципам академічної чесності та лексикографічної точності.

«Як навички, здобуті під час практики, допоможуть вам у подальшому написанні курсових чи кваліфікаційних робіт?»

Стратегія відповіді: Зазначте, що робота з великими масивами текстів, опанування навичок системного добору цитат, метаопису та критичного аналізу мовних одиниць є базовим фундаментом будь-якого філологічного дослідження.

Головне правило успішного захисту – демонструвати академічну впевненість, глибоке розуміння власного матеріалу, повагу до регламенту та готовність аргументовано відстоювати власні лінгвістичні рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна:

1. Бостром Н. Суперінтелект. Стратегії і небезпеки розвитку розумних машин. Київ: Наш формат, 2020. 408 с.

2. Волошин В.Г. Комп'ютерна лінгвістика: навчальний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. 382 с.
3. Карпіловська Є.А. Вступ до комп'ютерної лінгвістики. Донецьк: ТОВ «ЮгоВосток, Лтд», 2006. 184 с.
4. Когут Ю. Штучний інтелект і безпека. Київ: Сідкон, 2024. 294 с.
5. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2012.
6. Кушнір О. С. Основи комп'ютерної лінгвістики (конспект лекцій). Львів: Видавн. Львів. ун-ту, 2023. 292 с.
7. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». Київ: Києво-Могилян. акад., 2010. 242 с.
8. Нагорна Л.П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. К.: Світогляд, 2005. 315 с.
9. Надутенко М., Пономаренко Н., Семеног О. Електронні словники Українського мовно-інформаційного фонду Національної академії наук України в освітньому процесі. Київ. Український мовно-інформаційний фонд Національної академії наук України. 2020. 50 с.
10. Партико З.В. Прикладна і комп'ютерна лінгвістика. Вступ до спеціальності. Львів, 2008. 224 с.
11. Прикладна лінгвістика та лінгвістичні технології: MegaLing-2006 : 36. наук. пр. НАН України. Укр. мовн.-інформ. фонд, Таврійськ. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського; За ред. В. А. Широкова. Київ : Довіра, 2007. 345 с.
12. Рассел С. Сумісний з людиною. Штучний інтелект і проблема контролю. Київ: BookChef, 2020. 416с.
13. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
14. Скіннер К. Людина цифрова. Харків: Фабула, 2020. 272 с.
15. Сучасна прикладна лінгвістика: Збірник наукових праць. Дніпро: ВВПЗ «ДГУ», 2023. 192 с. Режим доступу: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6067/1/%D0%97%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0.pdf>

16. Широков В. А. Еволюція світу та еволюція мови. Київ : Видавництво «Наукова думка», 2024. 233 с.

Додаткова:

1. Бацевич Ф. С. Нариси з комунікативної лінгвістики. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 281 с.

2. Бобкова Т. В. До визначення корпусної лінгвістики в сучасному мовознавстві. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філологічна".* Випуск 45. Острог, 2014. С. 3–6.

3. Боярова Л.Г. Словникова кодифікація і термінологічна норма (90-і рр. XX ст. – поч. XXI ст.). *Українське мовознавство : Міжвідом. наук. зб.* Київ : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2008. Вип. 38. С. 25–29.

4. Боярова Л.Г. Термінологічна лексика в загальномовному тлумачному словнику. *Лексикографічний бюлетень.* К., 2008. Вип. 17. С. 13–24.

5. Войнов В., Лук'яненко С., Носов К. Можливі комп'ютерні еквіваленти традиційних (паперових) тлумачних словників. *Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка".* № 453. 2002. С. 101–105.

6. Гумовська І. М. Судова психолінгвістика та обробка лінгвістичної інформації [Електронний ресурс]. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія".* Серія : Філологія. 2018. Вип. 2. С. 65–67. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2018_2_19

7. Данилевська О. М. Українська мова в українській школі на початку ХХІ століття: соціолінгвістичні нариси [Текст] : [монографія]. Київ : Києво-Могилянська академія, 2019. 359 с.

8. Демченко В. М. Юридична лінгвістика – галузь права чи лінгвістики? (Рецензія на навчальний посібник Прадіда Ю. Ф. Вступ до юридичної лінгвістики) [Електронний ресурс]. *Право і Безпека.* 2003. Т. 2, № 3. С. 218–219. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2003_2_3_60

9. Діомідова О. Ю. Сучасна юридична лінгвістика: перспективи розвитку [Електронний ресурс]. *Мова і суспільство.* 2014. Вип. 5. С. 18–22. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mis_2014_5_5

10. Жуковська В.В. Вступ до корпусної лінгвістики. Навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 142 с.

11. Засєкіна Л. В. Психолінгвістика, мовленнєва діяльність, особистість: співвідношення понять у контексті мовленнєвої генези дитини [Електронний ресурс]. *Психолінгвістика*. 2008. Вип. 2. С. 14–20. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2008_2_2

12. Камінська О. Психолінгвістика віртуальної комунікації в контексті залежності від соціальних мереж [Електронний ресурс]. *Psycholinguistics*. 2019. Vol. 25, Iss.1. С. 147–164. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2019_25_1_9

13. Карпіловська Є.А. Машинні версії традиційних словників як основа для укладання комп'ютерних словників і тезаурусів. *Мовознавство*. 1996. № 4–5.

14. Brezina V. Statistics in Corpus Linguistics: A Practical Guide. Cambridge University Press, 2018. 314 p.

15. Lisbach B., Meyer V. *Linguistic Identity Matching*. Springer Vieweg, 2013. 261 p.

16. Nelson J. *Internet Marketing for Plumbing & HVAC Contractor: How to Triple Your Sales by Getting Your Internet Marketing Right*. Independently published, 2021. 196 p.

17. O'Keeffe A., McCarthy M. *Natural Language Processing for Corpus Linguistics (Elements in Corpus Linguistics)*. Cambridge University Press, 2022. 96 p.

18. Paul P. *100 Things We've Lost to the Internet*. Crown, 2021. 288 p.

19. Roland H. *Foundations of Computational Linguistics: Man-Machine Communication in Natural Language*. Springer-Verlag, 2014. 548 p.